



WASTE LAND **De Lucy Walker**

Povestea: Timp de aproape 3 ani, reputatul artist Vik Muniz își părăsește căminul confortabil din New York pentru a reveni în Brazilia, țara lui natală. Călătoria lui se sfârșește și începe la groapa de gunoi Jardim Gramacho de la periferia capitalei Rio de Janeiro, cel mai mare astfel de depozit din întreaga lume. Acolo, artistul îi fotografiază pe acei oameni care, zi de zi, adună materialele reciclabile din jurul lor. Ceea ce a început ca un proiect de a-i picta pe acești culegători sfârșește prin a fi realizarea portretelor lor gigant din materiale reciclabile.. Filmul este o călătorie despre artă și utilitatea ei, despre spiritualitatea umană pe care o întâlnim în cele mai neașteptate locuri.

- Care dintre personaje vă place cel mai mult și de ce?
- În ce fel v-a schimbat acest film opiniile față de viață, sărăcie, artă, muncă?
- Comentați atitudinile *catadores*-ilor înainte și după apariția lui Vik Muniz în viața lor.

Pe parcursul vizionării, sugerăm să fiți atenți la câteva dintre trăsăturile specifice ale oamenilor portretizați în film:

1. Demnitatea lor, atitudinea cu care ei vorbesc despre și își tratează munca;
2. Viețile pe care ei mărturisesc că le-au avut, nevoile lor și adaptarea la noul mediu;
3. Bucuria lor față de lucrurile simple, față de o existență care pentru un Occidental pare fadă și murdară din toate punctele de vedere;
4. Vitalitatea pe care o manifestă în tot ceea ce fac: de la modul de viață la felul de a vorbi și la părerile lor;
5. Efectul pe care munca în echipă și sentimentul că fac ceva util îl are asupra lor;

Așa-numiții *catadores* trăiesc în jurul gropii de gunoi în comunități numite *favelas*. Ei sunt plătiți de firme particulare de reciclatori în funcție de cantitatea de materiale pe care le strâng – totalul lor zilnic urcă la aproximativ 200 de tone din totalul de 7000 sosit din Rio de Janeiro și din împrejurimi. O parte dintre ei locuiesc acolo de zeci de ani, alții sunt nou veniți – însă poveștile majorității arată că doar o întâmplare sau nevoia i-a adus în situația de a căuta în gunoi. Totuși, ei sunt fericiți că pot trăi sănătoși, că au prieteni și o muncă respectabilă.

Suburbiile situate între groapa de gunoi și oraș au luat naștere odată cu criza economică ce a lovit Brazilia în anii '70 – '80. Atunci, aproape 13.000 de oameni au găsit locuințe acolo.

Asociația Culegătorilor de Materiale Reciclabile din Jardim Gramacho (ACAMJG) e formată din dorința și luptele asidue ale tânărului Tiaõ de a face mai eficientă și mai sigură



munca acestor *catadores*. Locuitor al Jardim Gramacho de la 9 ani, el își dorește să câștige drepturile muncitorilor și să educe populația sau statul brazilian să amenajeze centre de colectare selectivă în marile orașe.

ACAMJG are azi o importanță majoră în igienizarea spațiilor în care trăiesc culegătorii, în formarea de training-uri și școli de specialitate sau, vă veți mira, a culturalizării acestora prin punerea la dispoziția lor a unei biblioteci ample dotată cu 15 calculatoare (Zimba e „intelectualul” și pasionatul cititor al grupului, iar visul lui dezvăluit chiar de la început e să poată avea o bibliotecă aproape, disponibilă tuturor). Banii câștigați în urma expozițiilor lui Vik Muniz le-au revenit în totalitate, și oamenii au putut astfel să se gândească la un viitor al lor. În 2009 a avut loc o primă întâlnire a *catadores*-ilor brazilieni, și în prezent se pun la punct modalități de învățare continuă – anul viitor, groapa de gunoi se va închide definitiv.

Viktor, un veteran al *catadores*-ilor, spune că „99 nu e niciodată 100”. Acesta e sfatul pe care îl dă mereu tinerilor care se întreabă *De de contează un singur PET/conservă etc.*

Comentați.

Vik Muniz, unul dintre cei mai apreciați artiști contemporani, începe să profeseze în urma unei întâmplări: prins la mijloc într-o încăerare stradală, el este împușcat în picior. Pentru că unul dintre bătauși e bogat, i se plătesc despăgubiri - bani pe care tânărul brazilian îi va folosi ca să plece într-o excursie la New York. De aici, totul e istorie... ajunge în orașul visurilor sale, devine sculptor, dar după o vreme realizează că îi place mai mult să-și fotografieze lucrările decât să le modeleze. Astfel începe o carieră fulminantă de fotograf.

Ceea ce îl face pe Vik Muniz special în zilele noastre e faptul că el lucrează în serii de fotografii cărora le găsește ca puncte comune nu atât subiectul, ci materialele care stau la baza imaginilor: zahăr, noroi, sirop de ciocolată, gunoi etc. Modelele care l-au consacrat în arta vremii sunt copii din Cambodgia, muncitori minori care nu cunosc fericirea și nici înțelegerea din partea părinților. Artistul le-a desenat figurile din zahăr, apoi le-a fotografiat pentru a fixa un zâmbet dulce pe chipurile lor triste.

Teme de discuție:

Filmul ne ajută să ne cunoaștem mai bine

- Dacă mâine ai ajunge să trăiești printre *catadores*, ce ai face? Care sunt calitățile pe care te-ai baza în noua ta viață?
- Care dintre noii prieteni ai lui Vik te-a impresionat cel mai tare? De ce?
- Care e scena ta preferată din film? De ce?



- Dacă facem o comparație între un lucrător din Jardim Gramacho și un om care se plimbă într-un Mall din București cu un Ipod în mână, ce puncte comune poți găsi între viețile celor două persoane?
- Un citat din film pe care l-ai reținut pentru viața ta?
- Vei schimba ceva în comportamentul tău după ce vei părăsi cinematograful?

Să descoperim secretele cinematografiei

Ce fel de film este?

- Waste Land este un documentar, un gen de film bazat pe „tratarea creatoare realității”, cum îl definea britanicul John Grierson, primul teoretician al domeniului. Nominalizată la Premiile Oscar în 2011 pentru excepționalele sale calități, pelicula răspunde principalelor cerințe ale unui bun documentar: este bazată pe o minuțioasă și îndelungată documentare și familiarizare cu personajele reale, filmate în mediul lor autentic. Waste Land mai răspunde unei alte aspirații majore a genului, fiind o materializare fericită a conceptului de cinema-daltă (teoretizat tot de Grierson): el se dovedește un util instrument de intervenție socială. Pentru că nu este bazat pe o privire pasivă asupra realității, filmul a determinat schimbări în această realitate. Eco-ul internațional al filmului a contribuit la ameliorarea vieții comunității care lucrează la Jardim Gamacho: din banii câștigați s-au construit locuințe, o bibliotecă pentru Asociația Culegătorilor din Jardim Gamacho și s-au finanțat cursuri de reconversie profesională a unora dintre lucrători.
- Ca un foarte bun documentar, Waste Land ocazionalizează privitorului o incursiune într-o lume în care altfel el nu are acces. Realitatea mahalalei aflată în apropierea gropii de gunoi este nu este descrisă în termeni senzaționaliști. Suplețea camerei digitale este folosită nu atât pentru descrierea locuințelor sărăcăcioase ale lucrătorilor, cât pentru portretizarea unor oameni cu demnitate și încredere în utilitatea efortului lor. Cu răbdare, empatie și uneori cu umor, filmul ne lămurește cine sunt acești oameni, cum au ajuns ei să selecteze gunoiul, care sunt visele lor și cum pot fi ajutați să și le împlinescă.
- Descriind pasionant o realitate socială, Waste Land este în același timp o inițiere în specificul unei forme de artă modernă. Portretele în relief realizate de Vik Muniz după fotografii, cu ajutorul materialelor reciclabile, sunt înnobilate de ideea pe care o materializează: arta emoționează când încorporează adevăr de viață, oricât de banal pare acesta la prima vedere.



Filmul ne învață să ne implicăm în societate

- Ai mai văzut filme despre oameni cu o viață complet diferită de a ta?
- Există persoane și grupuri despre care nimeni nu vorbește cu prietenie. Ai întâlnit astfel de oameni? Dacă ai face un documentar despre ei, care ar fi subiectul documentarului?
- Publicitatea, celebritatea și mass-media pot fi un mijloc de a ajuta oameni pe care nimeni altcineva nu i-ar ajuta, așa cum s-a întâmplat în povestea adevărată din Waste Land. Caută exemple și sugestii pentru fiecare din cele trei cazuri.
- Vik nu i-a ajutat pe acei oameni cu bani, mai întâi le-a redat demnitatea: i-a implicat ca parteneri într-un proiect artistic realizat într-o echipă entuziastă. Ce idei ai pentru a ajuta un copil orfan să își regăsească demnitatea, nu doar cu bani ci printr-un proiect creativ?
- Ai auzit de Let's Do It Romania?
- Mai multe elemente au contribuit la succesul proiectului din film: personalitatea entuziastă a lui Vik (liderul carismatic), faptul că era vorba de artă (un proiect creativ), faptul că Vik i-a tratat pe catadores ca pe niște egali (încredere și prietenie). După părerea ta, de unde trebuie să începem pentru a face lumea mai bună?